

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายหาดอำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา
The impact of tourism on the beach areas of Mueang Songkhla District,
Songkhla Province.

สุวนันท์ ชูทุ่งยอ¹ ชนิตรา แก้วมีศรี^{2*} และ นาชีร่า จันทอง³

Suwanan Chuthungyor¹ Chanitra kaewmisri^{2*} Nachira Chanthong³

¹คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²⁺³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สงขลา

¹ Faculty of Environmental Management, Prince of Songkla University

²⁺³ Student, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya

*Corresponding author, e-mail: Chanitra.k@rmutsvmail.com

Received February 9, 2026; Revised March 24, 2026; Accepted April 7, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ผลกระทบจากการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และ 2) เสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย พื้นที่ศึกษาครอบคลุมสวนสองทะเล ชายหาดสมิหลา ชายหาดชลาทัศน์ หาดเก้าเส้ง และหาดบ่ออิฐ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือวิจัยโดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ แต่ยังเผชิญปัญหาขยะมูลฝอยและมลพิษทางน้ำจากการจัดการที่ไม่เพียงพอ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ช่วยสร้างรายได้และการจ้างงานในท้องถิ่น แต่มีความแปรปรวนสูงหากพึ่งพาการท่องเที่ยวเพียงด้านเดียว และ ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม ส่งเสริมความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ แต่เสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อตอบสนองการค้า และ 2) แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน การจัดการขยะอย่างเป็นระบบ การยกระดับคุณภาพสินค้าและอาหารท้องถิ่น และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจ เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชายหาดอำเภอเมืองสงขลา

Abstract

This research aimed to 1) examine the impacts of tourism on beach areas in Mueang District, Songkhla Province and 2) propose guidelines for sustainable tourism development

from the perspectives of stakeholders. The study area included Suan Song Thale, Samila Beach, Chalatat Beach, Kao Saeng Beach, and Bo It Beach. A qualitative research methodology was employed. Data were collected through structured interviews with 25 key informants selected using purposive sampling, including representatives from the public sector, private sector, local communities, and tourists. Data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that 1) environmental impacts contributed to increased awareness of conservation; however, issues such as solid waste and water pollution persist due to inadequate management. Economic impacts generated income and employment opportunities for local communities but showed high vulnerability when relying solely on tourism. Socio-cultural impacts enhanced pride in local identity but posed risks of changes in traditional lifestyles to meet commercial demands. 2) Key development guidelines include improving basic infrastructure, implementing systematic waste management, enhancing the quality of local products and food, and promoting community participation in decision-making to achieve a balance between development and sustainable conservation.

Keywords: Sustainable Tourism, Elements of Sustainable Tourism, Beaches of Mueang Songkhla District.

บทนำ

การท่องเที่ยวถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่โดดเด่น เช่น พื้นที่ชายฝั่งทะเล ซึ่งสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจำนวนมากและสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น (อรอนงค์ เฌิบแหลม, 2558) อีกทั้งการท่องเที่ยวยังมีบทบาทในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรม การกระตุ้นการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่หากมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2563) อย่างไรก็ตามการขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ขาดการวางแผนและควบคุมอย่างเป็นระบบ อาจนำไปสู่ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมได้ เช่น การเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การเพิ่มขึ้นของมลพิษ และขยะจากกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น (Hall, 2020; Smith, 2019)

จังหวัดสงขลา โดยเฉพาะพื้นที่อำเภอเมือง เป็นแหล่งท่องเที่ยวชายฝั่งที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ อาทิ ชายหาดสมิหลา ชายหาดชลาทัศน์ และชายหาดเก้าเส้ง ซึ่งมีความสวยงามและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ส่งผลให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานจังหวัดสงขลา, 2556) การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวส่งผลเชิงบวกต่อเศรษฐกิจในท้องถิ่น ทั้งในด้านรายได้และการจ้างงาน (ณัฐพล ทองคำ, 2565) ในขณะเดียวกันจากการสำรวจพบว่าการท่องเที่ยวก็ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น การใช้พื้นที่อย่างไม่เหมาะสมและแรงกดดันต่อทรัพยากรธรรมชาติ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมอนุรักษ์ การจัดการขยะ และการพัฒนาพื้นที่เชิงสร้างสรรค์ เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์

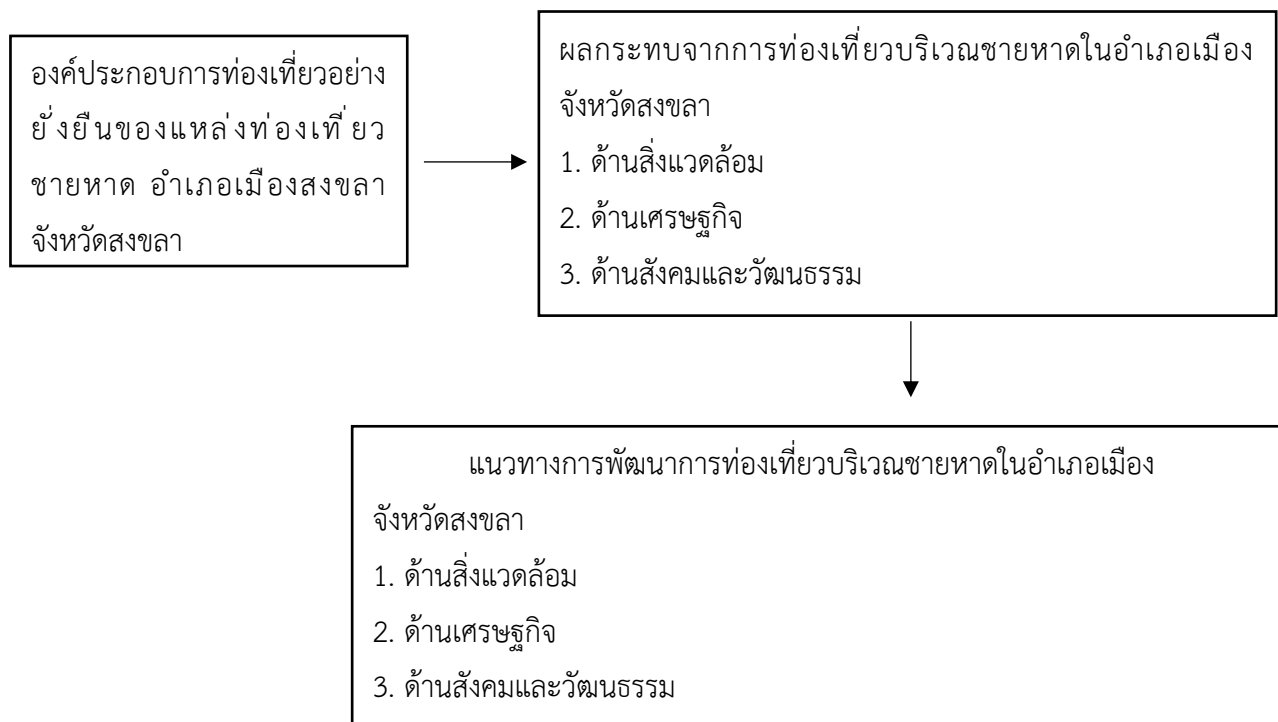
แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนถูกนำมาใช้เป็นกรอบสำคัญในการวิเคราะห์ผลกระทบจากการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปควบคู่กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ การสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจในระยะยาวและการคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม (เชิดชัย อ่องสกุล, 2561) จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวชายหาด อำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันของพื้นที่และนำไปสู่การเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอสงขลา จังหวัดสงขลา

อย่างยั่งยืนในทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการดำเนินงานเชิงคุณภาพแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 25 คน มีดังต่อไปนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 5 คน ได้แก่ เทศบาลนครสงขลา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสงขลา ตำรวจท่องเที่ยว พนักงานเทศกิจ เป็นต้น และดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

1.2 หน่วยงานภาคเอกชน จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการของที่ระลึก และผู้ประกอบการร้านอาหาร เป็นต้น และดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

1.3 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณชายหาด อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 10 คน ซึ่งพิจารณาจากนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยออกแบบสัมภาษณ์ ออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ได้แก่ ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ผลกระทบการท่องเที่ยวชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ตามองค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยตั้งประเด็นคำถาม ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาอย่างยั่งยืน ในประเด็นดังต่อไปนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลเชิงลึก โดยมีกระบวนการพัฒนาเครื่องมือวิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความวิชาการ ทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการท่องเที่ยวชายหาด เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดประเด็นคำถามและขอบเขตเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย

3.2 จัดทำโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดหัวข้อและประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ เพื่อให้ครอบคลุมมิติที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างครบถ้วน

3.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัยและการหาความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (IOC) จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้เครื่องมือมีความชัดเจน ถูกต้องและสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย (Try-out) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

3.5 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแผนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อกลุ่มผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว จะนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวชายหาด อำเภอมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอมือง จังหวัดสงขลา

ผลการวิจัย

1. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอมือง จังหวัดสงขลา

ผู้วิจัยได้จำแนกผลการศึกษาออกเป็น 3 องค์ประกอบหลักตามกรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังต่อไปนี้

1.1 ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impacts)

1.1.1 ด้านบวก การท่องเที่ยวกลายเป็นกลไกสำคัญที่สร้าง ความตระหนักรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ ให้กับทั้งชุมชนและนักท่องเที่ยว มีการดำเนินโครงการที่เป็นรูปธรรม เช่น การคัดแยกขยะเพื่อลดมลพิษทางทะเล และโครงการชายหาดปลอดบุหรี่ โดยในพื้นที่อย่างสวนสองทะเลและหาดเก้าเส้ง มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวและการฟื้นฟูระบบนิเวศใต้ทะเล เช่น การปลูกปะการังเทียมและการดำน้ำเก็บขยะ ซึ่งช่วยให้ภาพลักษณ์ของพื้นที่เปลี่ยนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืน

1.1.2 ด้านลบ ปัญหาที่วิกฤตที่สุด คือ การจัดการขยะมูลฝอย โดยเฉพาะขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์อาหารที่เพิ่มขึ้นตามจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากปัจจัยเสริม คือ ถังขยะและสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน เช่น ห้องน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบปัญหา มลพิษทางน้ำจากกิจกรรมการล้างตัวของนักท่องเที่ยวหลังจากเล่นน้ำทะเลและน้ำทิ้งจากร้านอาหารหรือโรงแรมโดยรอบชายหาดชลาทัศน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำและความปลอดภัยในการทำกิจกรรมทางน้ำ จึงส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว และมีความเสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งและการทำลายแนวปะการังจากการขยายตัวของธุรกิจริมหาดโดยขาดการควบคุม

ภาพที่ 2 สภาพแวดล้อมบริเวณหาดชลทัศน์

1.2 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ (Economic Impacts)

1.2.1 ด้านบวก การท่องเที่ยวช่วยสร้างรายได้หมุนเวียนมหาศาล ทั้งทางตรงจากการขายอาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึก และทางอ้อมผ่านธุรกิจที่พัก รถรับส่ง และสินค้า OTOP ในท้องถิ่น อีกทั้งยังเกิดการจ้างงานทั้งแบบชั่วคราวในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์และงานประจำปีต่าง ๆ ในอำเภอเมือง สงขลา โดยพื้นที่อย่างหาดสมิหลาและชลทัศน์ถือเป็นพื้นที่องหลักในการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและเพิ่มมูลค่าการลงทุนในโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

1.2.2 ด้านลบ โครงสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นมีความเปราะบาง เนื่องจากชุมชนมีการพึ่งพาการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากเกิดวิกฤต เช่น โรคระบาดหรือภัยธรรมชาติ รายได้ของชุมชนจะหายไปทันที นอกจากนี้ยังพบปัญหาต้นทุนแฝง เช่น ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสสิ่งอำนวยความสะดวกและการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมลง เป็นต้น ในส่วนของธุรกิจรายย่อย (Small and Medium Enterprises = SMEs) เผชิญกับการแข่งขันด้านราคาที่สูงทำให้ต้องลดคุณภาพสินค้าเพื่อความอยู่รอด จึงส่งผลให้ธุรกิจขนาดเล็กบางส่วนไม่สามารถแข่งขันได้และต้องปิดตัวลง

ภาพที่ 3 ร้านอาหารบริเวณชายหาด

1.3 ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociol - Cultural Impacts)

1.3.1 ด้านบวก การท่องเที่ยวเป็นช่องทางในการเผยแพร่อัตลักษณ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ วิถีประมงพื้นบ้านที่หาดเก้าเส้งและหาดบ่ออิฐ การแสดงศิลปวัฒนธรรมและงานหัตถกรรม เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน โดยเฉพาะเยาวชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องราวและสืบสานประเพณี นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามัคคีผ่านความร่วมมือในการดูแลรักษาพื้นที่สาธารณะร่วมกันด้วย

1.3.2 ด้านลบ การปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) เสี่ยงต่อการทำให้ วัฒนธรรมดั้งเดิมถูกบิดเบือนเพื่อตอบสนองความต้องการนักท่องเที่ยว นอกจากนี้หากมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากเกินไปอาจก่อให้เกิดความแออัดและความวุ่นวายในพื้นที่สาธารณะ ซึ่งอาจสร้างความตึงเครียดระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้ จึงส่งผลกระทบให้พฤติกรรมของคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไปโดยให้ความสำคัญกับรายได้มากกว่าการรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมได้

ภาพที่ 4 บรรยากาศริมหาดสมิหลาที่สงขลา

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน ประชาชนและนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

ลำดับ	ประเด็นผลกระทบ	ด้านผลกระทบ	ผลการศึกษาโดยสรุป
1	สิ่งแวดล้อม	ด้านบวก	การท่องเที่ยวช่วยสร้างความตระหนักรู้ด้านการอนุรักษ์ ก่อให้เกิดโครงการคัดแยกขยะ ชายหาดปลอดบุหรี่ เพิ่มพื้นที่สีเขียว และ

ลำดับ	ประเด็น ผลกระทบ	ด้าน ผลกระทบ	ผลการศึกษาโดยสรุป
			ฟื้นฟูระบบนิเวศ เช่น การปลูกปะการังเทียมและดำน้ำเก็บขยะ ส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น
		ด้านลบ	ในพื้นที่พบปัญหาขยะพลาสติกเพิ่มขึ้น สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ เกิดมลพิษทางน้ำจากกิจกรรมท่องเที่ยวและสถานประกอบการ เสี่ยงต่อการกัดเซาะชายฝั่งและการทำลายแนวปะการัง
		แนวทางการพัฒนา	การพัฒนาโครงการชายหาดสีเขียว (Green Beach) ติดตั้งถังขยะแยกประเภท เพิ่มแสงสว่างในจุดเสี่ยง และส่งเสริมให้ร้านค้าจัดการขยะอย่างเป็นระบบ
2	เศรษฐกิจ	ด้านบวก	การท่องเที่ยวสร้างรายได้หมุนเวียนแก่ชุมชน เกิดการจ้างงานทั้งชั่วคราวและถาวร สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น เช่น OTOP ที่พัก และร้านอาหาร ช่วยกระตุ้นการลงทุนในพื้นที่
		ด้านลบ	ชุมชนพึ่งพาการท่องเที่ยวสูง ทำให้เศรษฐกิจเปราะบางเมื่อเกิดวิกฤต มีต้นทุนแฝงด้านการบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากร SMEs เผชิญการแข่งขันด้านราคาสูงจนบางส่วนต้องปิดกิจการ
		แนวทางการพัฒนา	การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) เพื่อกระจายรายได้สู่คนในพื้นที่ การพัฒนามาตรฐานสินค้าและบริการในราคาที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มอัตราการท่องเที่ยวซ้ำ
3	สังคมและวัฒนธรรม	ด้านบวก	การท่องเที่ยวช่วยเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมความภาคภูมิใจของชุมชนและเยาวชน กระตุ้นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสร้างความสามัคคีในการดูแลพื้นที่สาธารณะ
		ด้านลบ	การท่องเที่ยวแบบมวลชนเสี่ยงต่อการบิดเบือนวัฒนธรรม เกิดความแออัดและความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนรุ่นใหม่
		แนวทางการพัฒนา	ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทหลักในการออกแบบกิจกรรม ใช้ Storytelling ถ่ายทอดอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างถูกต้อง และใช้สื่อโซเชียลมีเดียสร้างแบรนด์ชุมชน

2. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา อย่างยั่งยืน ในทัศนะของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.1 การจัดการสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นการจัดทำโครงการชายหาดสีเขียว (Green Beach) โดยติดตั้งถังขยะแยกประเภทให้ทั่วถึง เพิ่มแสงสว่างในจุดเสี่ยง และรณรงค์ให้ร้านค้าจัดการขยะของตนเองอย่างเคร่งครัด

2.2 การยกระดับเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่เน้นให้ชาวบ้านได้รับผลประโยชน์โดยตรง และพัฒนาคุณภาพอาหารและบริการให้มีมาตรฐานสม่ำเสมอในราคายุติธรรมเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาซ้ำ

2.3 การอนุรักษ์วัฒนธรรม ให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการวางแผนกิจกรรมท่องเที่ยว โดยใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อสื่อสารประวัติศาสตร์และความเชื่อท้องถิ่นอย่างถูกต้อง พร้อมทั้งใช้โซเชียลมีเดียในการประชาสัมพันธ์แบรนด์ชุมชนให้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

อภิปรายผลการวิจัย

การท่องเที่ยวชายหาดเมืองสงขลาแม้จะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชนและส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ แต่ก็มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในหลายมิติเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ผ่านกิจกรรมคัดแยกขยะ โครงการชายหาดปลอดบุหรี่ และการฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเล เช่น การปลูกปะการังเทียมและการดำน้ำเก็บขยะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ United Nations World Tourism Organization (UNWTO, 2018) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบ และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อย่างไรก็ตาม ปัญหาขยะพลาสติก มลพิษทางน้ำ และการขยายตัวของธุรกิจริมหาดโดยขาดการควบคุม สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Weaver (2006) ที่ชี้ให้เห็นว่าการท่องเที่ยวชายฝั่งมักประสบปัญหาขยะ น้ำเสีย และการเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ หากไม่มีระบบบริหารจัดการพื้นที่และขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยว (Carrying Capacity) อย่างเหมาะสม ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรในระยะยาว ส่วนด้านเศรษฐกิจ พบว่าการท่องเที่ยวชายหาดมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้หมุนเวียนและโอกาสการจ้างงานในชุมชน โดยเฉพาะพื้นที่หลักอย่างหาดสมิหลาและชลาทัศน์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของอำเภอเมืองสงขลา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานของ Ashley และ Mitchell (2009) ที่ระบุว่าการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่นและช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากได้อย่างมีนัยสำคัญ ในขณะเดียวกัน การพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักเพียงด้านเดียว ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจมีความเปราะบาง โดยเฉพาะเมื่อเกิดวิกฤต เช่น โรคระบาดหรือภัยธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ Butler (1999) ที่ชี้ว่าการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามวงจรชีวิตแหล่งท่องเที่ยว (Tourism Area Life Cycle: TALC) หากขาดการกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจจะทำให้พื้นที่เข้าสู่ระยะชะลอตัวและถดถอยได้ง่าย นอกจากนี้ การแข่งขันด้านราคาของผู้ประกอบการรายย่อยยังสะท้อนปัญหาการท่องเที่ยวเชิงมวลชนที่เน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ และด้านสังคมและวัฒนธรรม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมการเผยแพร่อัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น วิถีประมงพื้นบ้าน งาน

หัตถกรรม และกิจกรรมทางวัฒนธรรม ซึ่งช่วยสร้างความภาคภูมิใจและความเข้มแข็งให้กับชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ Richards (2011) ที่ระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสามารถเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์อัตลักษณ์ท้องถิ่นและเพิ่มคุณค่าทางสังคมอย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวแบบมวลชนและความแออัดของนักท่องเที่ยวอาจนำไปสู่การบิดเบือนวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Cohen (1988) ที่ชี้ว่าการนำวัฒนธรรมมาใช้เป็นสินค้า (Commodification of Culture) อาจลดทอนความหมายเชิงจิตวิญญาณและคุณค่าดั้งเดิมของชุมชน หากขาดการควบคุมและการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนาเพื่อความยั่งยืนควรมุ่งเน้นการบริหารจัดการแบบบูรณาการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน และนักท่องเที่ยว แนวทางที่ผู้ให้ข้อมูลเสนอประกอบด้วย การจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เช่น การเพิ่มถังขยะ การคัดแยกขยะ การรณรงค์ลดการใช้พลาสติก และการจัดกิจกรรมเก็บขยะชายหาดอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในด้านเศรษฐกิจ แนวทางสำคัญ คือ การส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการท้องถิ่น การพัฒนาโครงการขายหาดสีเขียว การจัดการขยะอย่างเป็นระบบ และการใช้การเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อสื่อสารอัตลักษณ์ท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Goodwin และ Santilli (2009) ที่ระบุว่า การให้ชุมชนมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จะช่วยกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและเพิ่มความยั่งยืนในระยะยาว

ดังนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดในอำเภอเมืองสงขลาจึงควรดำเนินการแบบบูรณาการทั้งสามมิติ คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม โดยเน้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวชายหาด อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า การท่องเที่ยวก่อให้เกิดทั้งผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบในมิติด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวช่วยสร้างความตระหนักด้านการรักษาความสะอาดชายหาดและทรัพยากรธรรมชาติ เกิดกิจกรรมรณรงค์เก็บขยะ การคัดแยกขยะ และการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ถังขยะและพื้นที่บริการสาธารณะ ส่งผลให้ชายหาดมีความสะอาด น่าเที่ยว และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปริมาณขยะจากนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น การขาดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้พื้นที่บางกลุ่ม ถังขยะและห้องน้ำไม่เพียงพอ รวมถึงปัญหาน้ำเสีย มลพิษจากกิจกรรมทางน้ำ การกัดเซาะชายฝั่ง และความเสี่ยงต่อระบบนิเวศทางทะเล โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการขยายตัว

ของกิจกรรมท่องเที่ยวและธุรกิจริมชายฝั่งอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการอนุรักษ์ในปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างได้อย่างยั่งยืน

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวชายหาดมีบทบาทสำคัญในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้ประกอบการ ร้านค้า ธุรกิจบริการ และแรงงานในพื้นที่ รายได้จากนักท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่งผลให้เกิดการจ้างงานและกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน อย่างไรก็ตาม การพึ่งพาการท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้หลักทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจมีความเปราะบาง โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ไม่คาดคิด เช่น ภัยธรรมชาติ โรคระบาด หรือภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านทุนแฝงจากการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่ายด้านการจัดการขยะ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการแข่งขันทางธุรกิจที่รุนแรง ส่งผลให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กบางรายประสบภาวะขาดทุนหรือไม่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

1.3 ด้านสังคมวัฒนธรรม

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน สร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้เกิดการเผยแพร่วัฒนธรรม อาหารพื้นบ้าน และกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจำนวนมากก่อให้เกิดปัญหาความแออัด การใช้ทรัพยากรพื้นที่สาธารณะเกินขีดความสามารถ และส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ นอกจากนี้ การปรับรูปแบบกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อาจนำไปสู่การลดทอนความหมายดั้งเดิมของประเพณีและวิถีชีวิตท้องถิ่น หากขาดการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายหาดในอำเภอเมือง จังหวัดสงขลาอย่างยั่งยืน ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ในด้านสิ่งแวดล้อมควรมุ่งเน้นการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ การเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น การส่งเสริมการคัดแยกขยะ และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการ และนักท่องเที่ยว เพื่อรักษาความสะอาดและลดผลกระทบต่อระบบนิเวศ ในด้านเศรษฐกิจ ควรส่งเสริมการกระจายรายได้ในชุมชน สนับสนุนธุรกิจท้องถิ่น และลดการพึ่งพาการท่องเที่ยวเชิงมวลชนเพียงอย่างเดียว พร้อมทั้งพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว และด้านสังคมวัฒนธรรม ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ควบคู่กับการอนุรักษ์อัตลักษณ์และวิถีชีวิตท้องถิ่น สร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวและการรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรม เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

2.1.1 ด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐควรจัดทำโครงการ "ชายหาดสีเขียว" (Green Beach) โดยเพิ่มจำนวนถังขยะแยกประเภท ติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย และรณรงค์ลดการใช้พลาสติกอย่างจริงจัง

2.1.2 ด้านเศรษฐกิจ สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) และยกระดับคุณภาพอาหารท้องถิ่นให้มีความสะอาดและราคาที่เป็นธรรมเพื่อดึงดูดการกลับมาซ้ำ

2.1.3 ด้านสังคม หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ชุมชนเป็นผู้เล่าเรื่อง (Storytelling) และมีบทบาทหลักในการจัดกิจกรรมวัฒนธรรม เพื่อรักษาความหมายที่แท้จริงของประเพณีท้องถิ่น

2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์บทบาทของประชาชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรชายหาด และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสมดุล

2.2.2 ควรศึกษาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมการท่องเที่ยวชายหาด ด้านปัญหาขยะ การกัดเซาะชายฝั่งหรือคุณภาพน้ำทะเล เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

2.2.3 ควรศึกษาพฤติกรรมและความตระหนักด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนามาตรการหรือกิจกรรมส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2563). รายงานสถานการณ์และการพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

เชิดชัย อ่องสกุล และ คำนวน นวลสนอง. (2561). การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณัฐพล ทองคำ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สุภาวดี โพธิยะราช. (2564). องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

สำนักงานจังหวัดสงขลา. (2556). รายงานการพัฒนาจังหวัดสงขลา. สืบค้น 2568, สิงหาคม 15, จาก <https://www.songkhla.go.th/frontpage>.

อรอนงค์ ฉะนิบแหลม. (2015) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่แนวชายฝั่งกับทรัพยากรการท่องเที่ยว: ปัญหาและผลที่ตามมา. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม, 11(2), 134-145.

- Ashley, C., & Mitchell, J. (2009). *Tourism and poverty reduction: Pathways to prosperity*. London: Earthscan.
- Butler, R. W. (1999). Sustainable tourism: A state-of-the-art review. *Tourism Geographies*, 1(1), 7–25.
- Cohen, E. (1988). Authenticity and commoditization in tourism. *Annals of Tourism Research*, 15(3), 371–386.
- Goodwin, H., & Santilli, R. (2009). *Community-based tourism: A success?* London: ICRT Occasional Paper.
- Hall, C. M. (2020). *Tourism planning: Policies, processes and relationships* (3rd ed.). London: Routledge.
- Richards, G. (2011). Cultural tourism trends in Europe. *Tourism Management*, 32(5), 123–134.
- Smith, M. K. (2019). *Issues in cultural tourism studies* (4th ed.). London: Routledge.
- United Nations World Tourism Organization. (2018). *Tourism and sustainable development goals*. Madrid: UNWTO.
- Weaver, D. (2006). *Sustainable tourism: Theory and practice*. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.